

Інформація щодо присяжних

Конституцією України передбачено, що народ безпосередньо бере участь у здійсненні правосуддя через присяжних.

Присяжні як представники народу, залучені для здійснення правосуддя, є носіями судової влади в Україні і здійснюють правосуддя незалежно від законодавчої та виконавчої влади. Присяжні, як і професійні судді, під час здійснення правосуддя незалежні і підкоряються лише Конституції України і закону. Присяжним може бути громадянин України, який досяг тридцятирічного віку і постійно проживає на території, на яку поширюється юрисдикція відповідного окружного суду.

Не підлягають включенню до списків присяжних громадяни, які визнані судом обмежено дієздатними або недієздатними; які мають хронічні психічні чи інші захворювання, що перешкоджають виконанню обов'язків присяжного; які мають незняту чи непогашену судимість; народні депутати України, члени Кабінету Міністрів України, судді, прокурори, працівники правоохоронних органів (органів правопорядку), військовослужбовці, працівники апаратів судів, інші державні службовці, посадові особи органів місцевого самоврядування, адвокати, нотаріуси, члени Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, Вищої ради правосуддя; особи, на яких протягом останнього року накладалося адміністративне стягнення за вчинення корупційного правопорушення; громадяни, які досягли шістдесяти п'яти років; особи, які не володіють державною мовою.

Особа, включена до списку присяжних, зобов'язана повідомити суд про обставини, що унеможливають її участь у здійсненні правосуддя, у разі їх наявності.

Порядок формування списку присяжних.

Для затвердження списку присяжних територіальне управління Державної судової адміністрації України звертається з поданням до відповідних місцевих рад, які формують і затверджують у кількості, зазначеній у поданні, список громадян, які постійно проживають на територіях, на які поширюється юрисдикція відповідного окружного суду, і дали згоду бути присяжними. У разі неприйняття місцевою радою (місцевими радами) протягом двох місяців з моменту отримання подання рішення про затвердження списку присяжних територіальне управління Державної судової адміністрації України звертається з поданням щодо затвердження списку присяжних до відповідної обласної ради. Список присяжних затверджується на три роки і переглядається в разі необхідності для заміни осіб, які вибули зі списку, за поданням територіального управління Державної судової адміністрації України. Після затвердження списку присяжних такий список передається до відповідного окружного суду, в тому числі в електронній формі. Інформацію, що міститься у зазначеному списку, не може бути використано для цілей, що не пов'язані із добором присяжних.

Обов'язки, права та гарантії присяжних

Відповідно до законодавства, суд присяжних в Україні реалізується тільки при місцевому загальному суді першої інстанції і лише за звинуваченнями вчинення злочинів, за які передбачено довічне позбавлення волі.

Прокурор і суд в обов'язковому порядку письмово роз'яснюють обвинуваченому у злочині, за який може бути призначено довічне позбавлення волі, його право на суд присяжних. Якщо сторона обвинуваченого клопоче про його застосування, спеціальна автоматизована програма з раніше сформованого списку відбирає сім кандидатур присяжних, які за тиждень до судового засідання отримують письмовий виклик до суду, що є для роботодавця підставою для тимчасового звільнення присяжного від виконання трудових обов'язків. Відмова в увільненні від роботи вважається неповагою до суду. Присяжний зобов'язаний

вчасно з'явитися на запрошення суду для участі в судовому засіданні. Неприбуття в судові засідання без поважних причин вважається неповагою до суду.

Присяжним за час виконання ними обов'язків у суді виплачується винагорода, розрахована виходячи з посадового окладу судді місцевого суду з урахуванням фактично відпрацьованого часу в порядку, визначеному Державною судовою адміністрацією України. Присяжним відшкодовуються витрати на проїзд і наймання житла, а також виплачуються добові. Зазначені виплати здійснюються за рахунок коштів бюджетної програми на здійснення правосуддя територіальними управліннями Державної судової адміністрації України за рахунок коштів Державного бюджету України. За присяжними на час виконання ними обов'язків у суді за місцем основної роботи зберігаються всі гарантії та пільги, визначені законом. Час виконання присяжним обов'язків у суді зараховується до всіх видів трудового стажу. Звільнення присяжного з роботи або переведення на іншу роботу без його згоди під час виконання ним обов'язків у суді не допускається.

Відповідно до частини 1 статті 45 Закону України «Про запобігання корупції» від 14.10.2014 року №1700-УП особи, зазначені у пункті 1, підпунктах "а" і "в" пункту 2, пункті 5 частини першої статті 3 цього Закону, зобов'язані щорічно до 1 квітня подавати шляхом заповнення на офіційному веб-сайті Національного агентства декларацію особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, за минулий рік за формою, що визначається Національним агентством. Згідно підпункту г пункту 1 статті 3 Закону України «Про запобігання корупції» до суб'єктів декларування та відповідальності за корупційні правопорушення відносяться присяжні (під час виконання ними обов'язків у суді). Порушення вимог фінансового контролю, умисне недекларування або декларування недостовірної інформації є корупційними правопорушеннями, за які передбачено адміністративну та кримінальну відповідальність.

На присяжних поширюються гарантії незалежності і недоторканності суддів, установлені законом, на час виконання ними обов'язків із здійснення правосуддя. За обґрунтованим клопотанням присяжного заходи безпеки щодо нього можуть уживатися і після закінчення виконання цих обов'язків.

У ході підготовчого судового засідання головуючий повідомляє присяжним, яке провадження підлягає розгляду, роз'яснює їм права та обов'язки, а також умови їх участі в судовому розгляді. Кожен із присяжних має право заявити про неможливість його участі в судовому розгляді, вказавши на причину цього, та заявити собі самовідвід. Крім того, кожному з присяжних, який з'явився, відвід можуть заявити учасники судового провадження.

Головуючий суддя з'ясовує, чи немає передбачених законодавством підстав, які перешкоджають залученню громадянина в якості присяжного або є підставою для звільнення окремих присяжних від виконання їх обов'язків, а так само для звільнення присяжних від виконання їх обов'язків за їх усними чи письмовими заявами.

Якщо після виконання вищезазначених вимог присяжних залишилося більше необхідної для участі в судовому розгляді кількості, вони визначаються автоматизованою системою документообігу суду з числа присяжних, що не були звільнені або відведені від участі в розгляді кримінального провадження. Якщо ж їх залишилося менше необхідної для участі в судовому розгляді кількості, секретар судового засідання за вказівкою головуючого викликає присяжних додатково. Після відбору основних присяжних відбирається двоє запасних присяжних з дотриманням загальних правил.

Після закінчення відбору основних і запасних присяжних вони займають місця, відведені їм головуючим. За пропозицією головуючого присяжні складають присягу такого змісту: "Я, (прізвище, ім'я, по батькові), присягаю виконувати свої обов'язки чесно і неупереджено,

брати до уваги лише досліджені в суді докази, при вирішенні питань керуватися законом, своїм внутрішнім переконанням і совістю, як личить вільному громадянину і справедливій людині". Текст присяги зачитує кожен присяжний, після чого підтверджує, що його права, обов'язки та компетенція йому зрозумілі.

Після прийняття присяги починається основний етап – безпосередній суд присяжних. Вони користуються всіма правами судді і несуть відповідні обов'язки.

Так присяжний має право: дослідити всю наявну інформацію і докази у справі; письмово фіксувати хід судового засідання; з дозволу головуючого ставити запитання допитуваним особам; просити головуючого в суді роз'яснити норми закону, спеціальні терміни, ознаки злочину і т.д. Разом з тим, **присяжному заборонено** поза судовим засіданням збирати відомості про справу і розголошувати отриману інформацію.

При постановленні вироку проводиться нарада (нарадча кімната) двох суддів і трьох присяжних, на якому послідовно обговорюються і голосуються ключові питання: чи мало місце діяння, у вчиненні якого обвинувачується особа; чи містить воно склад злочину і якою статтею кримінального кодексу воно передбачене; чи винен обвинувачений; чи підлягає він покаранню; чи є обставини, що обтяжують або пом'якшують покарання; яка міра покарання повинна бути призначена обвинуваченому та т.д. Всі питання вирішуються простою більшістю голосів та ніхто із складу суду не має права утриматися від голосування. Кожен із складу суду присяжних має право викласти письмово окрему думку, яка не оголошується в судовому засіданні, а приєднується до матеріалів провадження і є відкритою для ознайомлення. У випадку, коли серед більшості складу суду, яка ухвалила рішення, відсутні професійні судді, головуючий зобов'язаний надати допомогу присяжним у складенні судового рішення.